

SOSIAALITURVAN KOKONAISUUDISTUS

Järjestöt vaikuttavat paremman perusturvan ja kohtuullisempien kustannusten eteen.

TEKSTI OLGA HAAPA-AHO KUVAT UNSPLASH

**Artikeln på
svenska på
sidan 15.**

Sosiaaliturvaa on kehitetty Suomessa vuosikymmenien ajan etuus kerrallaan. Lopputuloksena on melkoinen tilkkutäkki, jota asian-
tuntijoidenkin on hankala ymmärtää. Lisäksi haasteita aiheuttaa se, että perusturvan taso ei ole pysynyt kustannusten nousun tahdissa. Yhä useampi heikossa asemassa oleva kokee, että rahat eivät riitä välttämättömiin kustannuksiin.

Pitkäaikaissairaiden kohdalla ongelmia aiheuttaa erityisesti sairaudesta aiheutuvien kustannusten korkeus eli esimerkiksi lääkekulut ja asiakasmaksut. Kokosimme tietoa siitä, mitkä asiat ovat nousseet esille viime vuosien

selvityksissä ja mitä sosiaaliturvan kehittämiseksi on odotettavissa tulevina vuosina.

Sairauden kustannukset rasittavat sairastavien taloutta

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-fin selvitti vuonna 2019 suomalaisten kokemuksia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ja niiden aiheuttamista talousvaikeuksista. Tuloksista käy ilmi, että asiakasmaksut vaikeuttavat sairastavien muutenkin raskasta arkea. Osa vastaajista kertoo jättäneensä terveydenhuollon käyntejä jopa kokonaan väliin, koska heillä ei ole ollut varaa asiakasmaksuihin. Monet ovat myös joutuneet ottamaan lainaa asiakasmaksuihin tai velkaantuneet, koska

Tasapaino löydetään parhaiten investoimalla riittävästi ihmisten hyvinvointiin.

asiakasmaksut ovat menneet ulosottoon. Vuonna 2019 jo 450 000 sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksua päätyi ulosottoon.

Myös maksukattoihin liittyvät ongelmat tulevat esille. Kaikilla ei ole varaa ostaa lääkkeitä ennen lääkkeiden maksukaton täyttymistä ja osalla ongelmia aiheuttaa se, etteivät kaikki lääkkeet kuulu korvausjärjestelmän piiriin. Nämä ongelmat tulevat usein esille myös suolistosairaiden kohdalla. Pahimmillaan ihmiset joutuvat karsiimaan joko ruoasta tai lääkkeitä, mikä saattaa vaarantaa hoidon.

Crohn ja Colitis ry toteutti yhdessä kolmen muun pitkäaikaissairauksia edustavan järjestön kanssa kyselyn, jonka tulokset julkaistiin vuonna 2018. Myös sen tulokset olivat samansuun-

taisia - 73 prosenttia vastaajista kertoi kokevansa sairauden aiheuttamat kustannukset erittäin tai melko suurena rasitteena. Myös tuossa kyselyssä vastaajat kertoivat, että joutuvat karsiimaan rahanpuutteen takia joko ruoasta tai lääkkeitä. Joka kymmenes vastaaja ilmoitti jättäneensä lääkärin suositteleman lääkkeen hankkimatta sen hinnan vuoksi.

Järjestöt toimivat sosiaaliturvan parantamiseksi

Sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen kattojärjestö Soste kommentoi toukokuun lopussa Euroopan komission maakohtaisia suosituksia Suomelle. Suosituksissa kehoitetaan Suomea toimimaan niin, että koronakriisistä noustaan mahdollisimman vähin vaurioin. Soste

korostaa kannanotossaan sitä, että tasapaino löydetään parhaiten investoimalla riittävästi ihmisten hyvinvointiin.

Soste korostaa, että perusturva on jatkossa olennainen kehittämiskohde. Koronakriisi on osoittanut, että perusturvan taso on liian matala ja että se ei toimi riittävän joustavasti. Juuri nyt pitää varmistaa etuuksien joustavuus ja nopea maksatus. Pidemmällä aikavälillä perusturvaa tulee korottaa astetta kohti kohtuullista minimitasoa. Lisäksi Soste muistuttaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulee toteuttaa niin, että se varmistaa palveluiden yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden kaikille.

Myös Crohn ja Colitis ry:n vaikuttamistavoitteissa on monia sosiaaliturvaan liittyviä tavoitteita. Vaadimme, että maksukattoa uudistetaan niin,

” Järjestöt ovat jo vuosia valmistautuneet sosiaaliturva- uudistukseen.

että nykyisten kolmen erillisen terveydenhuollon maksukaton sijaan luodaan yksi maksukatto lääkkeille, matkakustannuksille ja asiakasmaksuille. Tämän katon tulee olla kohtuullisen kokoinen ja erityisen kalliita lääkkeitä käyttävien kohdalla katto tulee jaksottaa niin, ettei sitä joudu maksamaan yhdellä kerralla vuoden alussa.

Kaikkein vaikeimmassa taloudellisessa asemassa olevien pitkäaikaissairaiden kannalta on ehdottoman tärkeää, että minimietuuksia korotetaan ja että toimeentulotuessa huomioidaan kaikki sairaudesta johtuvat kustannukset ja niihin myönnetään tukea. Tavoittelemme myös entistä selkeämpiä ja suolistosairaudet paremmin huomioivia myöntämiskäytäntöjä Kelaan.

Sosiaaliturvaa uudistetaan

Kysyimme sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistelevan komitean puheenjohtajalta, tutkimusprofessori **Pasi Moisio**lta, miten sosiaaliturvan uudistaminen sujuu ja mitä komitealta on odotettavissa tulevina vuosina.

- Kyseessä on laaja uudistus ja komitea on asetettu kahdeksi hallituskaudeksi. Voimme kuitenkin tehdä ehdotuksia yksittäisiin ongelmakohtiin jo tämän hallituskauden aikana, kertoo Moisio.

Komitea aloitti työnsä määrittelemällä tämänhetkiset sosiaaliturvan suurimmat ongelmat. Näitä ovat sosiaaliturvan monimutkaisuus, sosiaaliturvan ja työn yhteensovittamisen vaikeus, toimeentulotuki, perusturva ja asumisen tukeminen sekä palveluiden ja toimeentulon yhteistyö. Tänä syksynä näitä kaikkia syvennetään ja selvitetään. Tavoitteena on löytää konkreettiset ongelmakohdat, jotka vaikuttavat ihmisten elämään.

- Tässä työssä huomioidaan myös sairauden kustannusten vaikutukset, kertoo Moisio.

Samaan aikaan on tarkoitus valmistella ensimmäisiä ehdotuksia uudistuksiksi, joita voitaisiin toteuttaa jo tällä hallituskaudella. Esimerkiksi tosiasiallisesti työkyvyttömiä työttömien asemaan on tarkoitus tarttua jo ensi talven aikana.

Keskustelimme myös asiakasmaksujen kehittämisestä tulevina vuosina. Moisio toimii Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella tutkimusprofessorina ja kertoi, että THL tekee aktiivisesti tutkimustyötä asiakasmaksujen vaikutuksista päätöksentekoa varten. Toivottavasti tutkijat löytävät ratkaisuja siihen, että asiakasmaksut eivät kuormittaisi jatkossa kohtuuttomasti pitkäaikaissairaiden taloutta!

Soste edustaa sosiaali- ja terveysalan järjestöjä sosiaaliturvan kokonaisuudistusta käsittelevässä komiteassa ja asumista koskevassa alajaostossa. Tänä syksynä, kun tavoitteena on kertoittaa sosiaaliturvan ongelmakohtia, Soste nostaa esille viime vuosien selvityksissä esille nousseita tuloksia.

Sosten edunvalvontajohtaja **Anne Perälähti** kertoo, että järjestöt ovat jo vuosia valmistautuneet sosiaaliturva-uudistukseen. Uudistus on keskeinen monille sote-alan järjestöille ja siksi Soste on aktiivisesti vaikuttamassa uudistukseen. Soste vie eteenpäin joustavan perusturvan mallia, joka tähtää ymmärrettävään ja oikeudenmukaiseen järjestelmään, jossa perusturvaa korotetaan ja se joustaa erilaisissa elämäntilanteissa.

- Pidemmän aikavälin vaikuttamistyön tavoitteena on perusturvan korotus viitebudjettien kohtuullisen minimin tasolle, Perälähti kertoo.

Viitebudjetteihin perustuvalla kohtuullisella minimillä tarkoitetaan sitä tasoa, jolloin kotitaloudella on kohtuullisesti varaa kaikkiin olennaisiin tavaroihin ja palveluihin.

Crohn ja Colitis ry seuraa yhdessä muiden järjestöjen kanssa uudistuksen etenemistä ja nostaa esille pitkäaikaissairaiden tarpeita. ●